

Valtuustoaloite 11.12.2024 - Omaishoitoon tehtävä satsaus on hyvinvointialueilla resurssiviisautta
- Keskustan aluevaltuustoryhmä
9194/00.02.04.00/2024

Aluehallitus 11.11.2025 § 290

Lisätiedot Vt. toimialuejohtaja Hannele Komu
hannele.komu@siunsote.fi
Puh. 013 330 6692

Päätösehdotus Hyvinvointialuejohtaja Leivonen Kirsi:

Aluehallitus antaa aloitteeseen aluevaltuustolle liitteenä olevan vastauksen, ja esittää että valtuusto toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.

Päätös Hyväksyttiin.

Selostus Keskustan aluevaltuustoryhmä jätti 11.12.2024 valtuustoaloitteen omaishoidon tuen palkkioiden tasojen nostamisesta maakunnassa. Aloite on käsitelty aluehallituksessa 11.3.2025 (Liite 1.), jonka jälkeen aloite käsiteltiin aluevaltuuston kokouksessa 28.5.2025 (19 §). Aluevaltuusto palautti aloitteen takaisin valmisteluun.

Aluevaltuusto toivoi 28.5.2025 kokouksessa, että heille annetaan kattavampi selvitys omaishoidon tuella järjestetyn palvelun kustannuksista ja omaishoidon tuen palvelun myönteisistä vaikutuksista. Omaishoitajat ovat iso voimavara hyvinvointialueelle, sekä koko yhteiskunnalle. He tekevät arvokasta työtä, joten on tärkeää tukea omaishoitajia ja huolehtia siitä, että tulevaisuudessakin hyvinvointialueilla on omaishoitajia.

Hyvinvointialueet vastaavat alueensa sosiaalipalvelujen järjestämistä ja näin myös omaishoidon tuesta. Hyvinvointialue voi päättää omaishoidon tuen hoitopalkkioiden määristä ja summista niiltä osin, joita laissa ei ole määritetty. Hyvinvointialueet päättävät myös omaishoidon tukeen varattavista taloudellisista resursseista.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella omaishoidon tuessa on neljä eri palkkioluokkaa. Lakisääteisiä palkkioluokkia on kolme. Palkkioiden määrät vaihtelevat palkkioluokan mukaan ilman sivukuluja 472,15 – 1.769,28 euron väliltä kuukaudessa. Lakisääteisen vapaan järjestämisen kustannukset vaihtelevat riippuen vapaan järjestämisen tavasta. Vapaiden viettotapoja Siun sotessa ovat sijaishoito, lyhytaikainen perhehoito, lyhytaikainen asumispalvelu ja omaishoidon tuen palvelusetelillä järjestettävät palvelut hoidettavan kotiin tai asumispalveluyksikköön.

Hyvinvointialue voi myöntää omaishoitajalle vapaita lakisääteistä vapaata enemmän ja antaa hoitajalle myös alle vuorokauden pituisia

virikistysvapaita. Hyvinvointialueen tukiessa hoitajaa hoitotehtävässä mahdollistamalla lakisääteisiä vapaita, hyvinvointialueen on turvattava hoidettavan hoito hoitajan vapaan ajan.

Omaishoitoa saavalla hoidettavalla voi olla useita palveluja omaishoitajan antaman huolenpidon sekä lakisääteisen vapaan aikaisen hoidon lisäksi. Hoidettavan palvelujen tarve on yleensä runsaampaa, mitä korkeampaa palkkioluokkaa hoitajalle maksetaan. Nämä hoidettavalle osoitetut palvelut tukevat omaishoitajaa hoitotehtävässä, mutta omaishoitajan tehtävän sitovuutta ammattilaisen antama tuki ei pysty kuitenkaan poistamaan.

Omaishoidon palvelukokonaisuuden kehittäminen nähdään tärkeänä. Siun sotessa on useiden vuosien ajan tehty omaishoitoon kohdistuvaa kehittämistyötä eri tahojen kanssa niin kansallisesti kuin alueellisestikin. Kehittämistoiminnassa tavoitteena on tukea omaishoitajia tehtävässään ja turvata omaishoidettavien hoito sekä löytää kustannusvaikuttavia ja inhimillisiä ratkaisuja palvelujen järjestämiseen ja jatkuvuuden turvaamiseen.

Omaishoidon tuen palvelujen kehittämiseksi Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos on tehnyt hyvinvointialueille kyselyn kesällä 2024, johon myös Siun sotesta vastattiin. Kyselyllä selvitettiin kustannuksia sekä hankittiin tietoa kansallisten omaishoidon tuen myöntämisen perusteiden valmisteluun. THL:n kyselyssä hyvinvointialueiden tuli antaa arvio muun muassa siitä, mitä palvelua tarvittaisiin aikuiselle hoidettavalle, jos palvelua ei järjestettäisi omaishoidon tuella. Siun sote vastasi kyselyyn ja arvioi vuoden 2024 asiakastietojen perusteella, että omaishoidon tuen 1. palkkioluokan asiakkaat tarvitsisivat noin kaksi kotihoidon käyntiä päivässä, jos omaishoidon tukea ei olisi tarjottavana. Hoitopalkkioluokassa 2. asiakkaiden avun tarve olisi jo vähintään kolme kotihoidon käyntiä ja 3. ja 4. hoitopalkkioluokissa hoidettava tarvitsisi ympärivuorokautisen asumispalvelun.

Palvelujen vertailtavuus auttaa palvelujen kehittämisessä ja strategisissa valinnoissa. Kehittämistoimintaa tukee myös kustannustietous. Omaishoidon tuen palvelujen vertailtavuus ei ole kuitenkaan yksiselitteinen, mutta karkealla laskennalla pystytään samaan kuvaan siitä, mitä omaishoidon tuki erilaisilla vapaapäiväjärjestelyllä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella maksaa. Laskentaesimerkkejä on tehty liitteeseen 2.

Liitteessä 2. laskentaesimerkkejä on kolmesta eri omaishoidon tuen palkkioluokasta, joissa lakisääteiset vapaat järjestetään ympärivuorokautisen palvelun piirissä joko perhehoitona tai ympärivuorokautisena asumispalveluna. Liitteen 2 laskentaesimerkkiin numero 3 on laskettu hyvin tavanomainen tilanne, jossa kotihoidon käynnein täydennetään omaishoidon tuen palvelukokonaisuutta. Laskentaesimerkki 5 on laskettu vastaavasti lyhytaikaisella asumispalvelulla, jota käytetään hyvin yleisesti omaishoidon tuen palveluja täydentämään etenkin tilanteissa, joissa lakisääteinen vapaa ei tuo riittävää lepoa hoitajalle ja/tai hoidettava tarvitsee ammattihenkilöiden antamaa hoivaa/kuntoutusta.

Laskentaesimerkit eivät ole kaiken kattavia, sillä omaishoidon tuen palvelukokonaisuutta voidaan täydentää useilla eri palveluilla ja laskennassa on otettu esimerkit vain kotihoidon käynneistä sekä lyhytaikaisesta asumispalvelusta lakisääteisten vapaiden ja palkkioiden lisäksi. Laskentaesimerkeissä ei ole mukana henkilöstökustannuksia, joita omaishoidon palvelun järjestäminen vaatii eikä omaishoitajien tukimuotoja kuten hyvinvointi- ja terveystarkastuksia.

Lainsäädäntö edellyttää, että omaishoidon tuen asiakkaalle on nimettävä sosiaalihuoltolain 42 § mukainen omatyöntekijä. Omatyöntekijän vastuulla on useita eri tehtäviä, joita on avattu 28.5.2025 aluevaltuustolle tehdyssä vastauksessa. Omatyöntekijän tehtävät ovat pääsääntöisesti sosiaalihuollon viranhaltijalle kuuluvia tehtäviä. (Tuotehinnastossa 2025 sosiaaliohjaan tuntihinnaksi on määritelty 65 e). Siun sotessa yhdellä sosiaalihuollon viranhaltijalla on noin 130 omaishoidon asiakasta vastuullaan. Tämän lisäksi viranhaltijalla on myös muita asiakkuuksia, joten omaishoitoperheen kohtaamiseen ja tilanteiden päivittämiseen omatyöntekijän aikaa on vähän.

Taloudelliset resurssit ovat haastaneet useiden vuosien ajan sosiaalihuollon ammattilaisten lisäämistä, omaishoidon tuen palkkioihin tehtäviä korotuksia ja sosiaalipalveluihin panostamista. Vuonna 2024 omaishoidon tuen osalta talousarvio ylittyi niin palkkioissa kuin vapaiden järjestämisessäkin. Vuodelle 2025 palkkioihin voitiin tehdä ainoastaan lakisääteiset korotukset. Vuoden 2025 talousarviovalmistelussa ei pystytty säilyttämään omaishoidon tukeen varattua määrärahavarausta, sillä talousraamiin pääsemiseksi omaishoidon tuki jouduttiin budjetoimaan alhaisemmalle tasolle, mitä toteutuma ja palkkioihin tehtävät korotukset olisivat vaatineet. Budjettivajeesta huolimatta Siun sotessa ei ole lähdetty karsimaan omaishoidon tuen asiakkuuksia, eikä tiukentamaan omaishoidon tuen myöntämisen perusteita. Myöskään omaishoidon tuen myöntämistä ei ole keskeytetty, johon osa hyvinvointialueista on tämän vuoden aikana päätyntä. Tulosennusteen mukainen omaishoidon tukeen kohdistuva ylitys haastaa Siun sotessa omaishoidon tuen jatkuvuutta.

Valtioneuvosto 22.9.2025 on tiedottanut ([Valtioneuvoston tiedote 22.9.2025](#)), että omaishoidon tuen vähimmäispalkkioon on esitetty korotuksia 1.1.2026 alkaen. Omaishoidon tuen vähimmäispalkkio tulisi olemaan 1.1.2026 lukien 530 euroa kuukaudessa. Esityksessä on arvioitu vähimmäispalkkioon vuosittain tehtävä palkkakertoimen mukainen korotus. Vuonna 2026 se sisältyisi uuteen vähimmäispalkkioon. Kaikkiaan vähimmäispalkkio nousisi noin 58 euroa kuukaudessa verrattuna vuoteen 2025, tästä lakimuutoksen vaikutus olisi noin 45 euroa. Raskaan siirtymävaiheen vähimmäispalkkioksi esitetään säädettäväksi 970 euroa kuukaudessa 1.1.2026 lukien.

Keskustan Pohjois-Karjalan aluevaltuustoryhmän jättämässä valtuusto aloitteessa on toivottu satsausta omaishoitajiin palkkioita korottamalla. Kuten yllä todettiin, on palkkioiden korotuksiin valtioneuvoston tiedotteen mukaisesti esitetty lakisääteisiä korotuksia, joiden toteutuminen on hyvin todennäköinen. Lakisääteisten korotusten tullessa voimaan, palkkioihin

tehtävät muut korotukset eivät ole realistisia ja etenkin kun omaishoidon tuki on parhaillaan kansallisen kehittämistyön kohteena. Hyvinvointialueen tulee varmistua myös muiden sosiaalipalvelujen osalta lakisääteisistä velvoitteistaan, jotka haastavat taloutta. Toivomme, että pystymme välittämään näkyväksi arvostuksemme omaishoitoa, hoidettavia ja omaishoitajia kohtaan, vaikka taloudellinen satsaus palkkioihin yli lakisääteisten rajojen on epätodennäköistä toteuttaa lähivuosina. Lisäksi haluamme tuoda esille, että näemme ensisijaisena asiana aloittaa valmistelevaan omaishoidon tuen perusteita lähemmäksi THL:n ehdotusta. Perusteisiin tehtävät muutokset tulevat vaatimaan taloudellista resurssia.